

Ірина Волянюк, магістрант заочної форми навчання
Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі» зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»,
освітня програма «Педагогіка вищої школи»

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Рецензія : на сучасному етапі до якості підготовки кваліфікованих робітників з боку системи професійної освіти ставляться щоразу вищі вимоги. За таких умов навчальні заклади повинні максимально якісно надавати освітні послуги. До цього їх спонукає конкурентна боротьба за абітурієнтів. При цьому важливо забезпечити нарощування масштабів підготовки фахівців, досягнути темпів їх випереджаючого розвитку.

Review : at the present stage increasingly higher requirements are set up to the quality of training of skilled workers from the vocational education system. Under such circumstances, institutions need to provide educational services to the highest quality or degree. This leads to competition for students. It is important to ensure the increasing of the scale of professional workers training, to achieve the pace of their faster growth.

Сучасний етап розвитку системи професійно-технічної освіти як одного з соціальних інститутів, що надає освітні послуги, проходить в складних умовах. Це пов'язано із зростаючими вимогами до якості підготовки кваліфікованих робітників з боку системи професійної освіти, ринку праці, студентської молоді і їх батьків, а також з економічними ризиками, демографічними проблемами, соціокультурними і етичними аспектами тощо[3].

Соціально-економічне становище молоді в країні нерозривно пов'язано із станом суспільства. Підростаюче покоління природним чином реагує на ті зміни, які відбуваються у навколишньому середовищі. За таких умов заклади

професійно-технічної освіти, залишаючись статичними, не можуть вирішити завдання власного розвитку для максимально якісного надання освітніх послуг населенню[2,с.53].

Конкурентна боротьба освітніх установ за абітурієнтів актуалізує процеси вдосконалення діяльності системи професійно-технічної освіти, ефективного використання наявних управлінських, кадрових, матеріальних, технологічних та інших ресурсів, реалізації варіативних освітніх програм, зміст яких є актуальним та відповідає потребам ринку праці в конкретному регіоні. При цьому варіативність не лише забезпечує управління змінами в освітньому просторі, але і виступає як необхідна умова розширення можливостей розвитку закладів професійно-технічної освіти [5].

Сучасна діяльність установ професійно-технічної освіти спрямована не тільки на задоволення цілком конкретних потреб суспільства і економіки у фахівцях середньої ланки, але і на освітні потреби особи. Трансформація соціокультурного середовища детермінує діяльність навчальних закладів у напрямі активізації внутрішніх процесів (підвищення якості навчання, розвитку, виховання) і зовнішньої мобільності[6,с.44-45].

Складна динаміка розвитку пов'язана з інтеграцією навчальних закладів, спадкоємністю освітніх програм різних рівнів, розширенням зв'язків з іншими освітніми установами, організаціями і підприємствами. При цьому важливо не стільки забезпечити модернізацію та нарощування кількісних параметрів (масштабів підготовки фахівців) функціонування системи професійно-технічної освіти, скільки досягнути темпів її випереджаючого розвитку, поряд із знаходженням і використанням якісно нових ресурсів реалізації цілей досліджуваної системи.

Формування партнерських відносин між навчальним закладом, його абітурієнтом і підприємством-роботодавцем здійснюється шляхом оформлення відповідних договорів, надання і забезпечення якості запропонованих послуг [1,с.21-27].

Напрямом розвитку системи професійно-технічної освіти є навчання молоді з обмеженими можливостями здоров'я як в умовах інклюзивної освіти, так і дистанційного надомного навчання. Надання закладами професійно-технічної освіти можливостей освоєння освітніх програм для різних категорій споживачів на основі використання дистанційних технологій дозволить: долати недоступність зовнішнього середовища, забезпечувати без бар'єрний доступ до здобування професійно-технічної освіти; вибудовувати індивідуальні освітні траєкторії; використовувати електронні освітні ресурси та ін. [2, с.229].

Це особливо важливо для студентів з обмеженими можливостями пересування (знаходження в пенітенціарній установі, стан здоров'я, служба в армії). Професійне навчання для даних категорій осіб, що навчаються, є також засобом їхньої соціальної реабілітації [4,с.8].

На сьогоднішній день пошуки шляхів визначення цілей і змісту професійно-технічної освіти ведуть компетенції, які інтенсивно обговорюються і розробляються, і вже склалися теоретичні основи компетентнісного підходу.

Передбачається, що ключові компетентності мають над професійний характер і необхідні в будь-якій сфері діяльності:

- когнітивна (пізнавальна) – здатність самостійно вчитися, прагнення до пошуку інформації для навчальних цілей;
- соціально-психологічна – встановлення нормальних взаємин з людьми, здібність до роботи в колективі, співпраці, критиці і самокритиці;
- соціально-організаційна (управлінська) – здатність ухвалювати організаційні рішення, визначати цілі організації, навички самоконтролю;
- інформаційно-комп'ютерна – здатність отримувати, систематизувати, аналізувати і передавати інформацію, уміння інтерпретувати і узагальнювати її, використовувати Інтернет;
- креативна – здібність до творчості, уміння ставити і вирішувати нестандартні завдання, вести дослідну роботу;

– комунікативна – інтерес до людей, здатність адекватно сприймати усну мову, володіти монологічним і діалогічним мовленням, брати участь в неформальному спілкуванні, вести ділові переговори, наради, дискусії;

– компетентність у збереженні особистого здоров'я – уміння реалізовувати здоровий спосіб життя, проявляти відповідальність за здоров'я інших, здібність до фізичного, духовно-етичного розвитку, свобода від залежностей (секти, наркоманія, алкоголізм, куріння і так далі) [6,с.44-45].

Високий професіоналізм і компетентність, глибокі знання, володіння вміннями й навичками на рівні останніх досягнень науково-технічного прогресу та інші загальнолюдські якості притаманні ,конкурентоспроможних випускників на ринку праці[6,с.44-45].

Одна з основоположних цілей підготовки кваліфікованих фахівців – формування їх професійної компетентності, яка включає систему знань, умінь, навичок і здібностей, що дозволяють фахівцям кваліфіковано орієнтуватися у сфері професійної діяльності, а також якості осіб, що надають їм можливості успішно вирішувати певний клас професійних завдань [8,с.118-137].

На завершення слід зазначити, що ресурсними векторами розвитку закладів професійно-технічної освіти є задоволення освітніх запитів різних верств населення, посилення орієнтації на реальні соціокультурні умови, запити споживачів освітніх послуг, розвиток варіативності освітніх програм, форм і технологій навчання, підвищення компетентності управлінських і педагогічних працівників, розширення взаємодії і контактів з іншими установами, організаціями і підприємствами [7, с.330-334].

Для споживача освітніх послуг в умовах ринкової економіки важливе те, як саме працюватиме молодий фахівець, а не рівень сформованих у нього теоретичних знань. Зникла система розподілу та працевлаштування випускників професійно-технічних навчальних закладів, з'явилися недержавні підприємства, керівники яких почали висувати жорсткі вимоги не лише до рівня освіти, але і до особових, ділових, етичних якостей фахівців,

що приймаються на роботу. Тому, власне знання і уміння повинні стати проміжним, опосередкованим результатом навчання, а кінцевим результатом стає сама професійна діяльність.

Література

1. Беляева А. П. Тенденции развития профессионального образования / А. П. Беляева // Педагогика. – 2003. – № 6. – С. 21 – 27.
2. Гуревич Р. С. Теоретичні та методичні основи організації навчання в ПТНЗ / Р. С. Гуревич. – К. : Вища шк., 1998. – 229 с.
3. Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/proftech/8836>. – Загол. з екрану. – Мова укр
4. Ничкало Н. Профтехосвіта і ринок праці : старі й нові проблеми / Н. Ничкало // Педагогічна газета. – 2005. – № 12. – С. 8.
5. Стрельников В. Ю. Інновації в обладнанні й унаочненні сучасної школи // Шлях освіти. – 2002.
6. Стрельников В. Ю. Професійна компетентність вчителя // Актуальні проблеми безперервного підвищення кваліфікації педагогічних кадрів України в умовах становлення національної школи: Тези звітної 3-ї наук. конф. ін-ту. – К: ЦІУВ МО України, 1992. – С. 44-45.
7. Стрельников В. Ю. Психологічні вимоги до особистості педагога //Творча спадщина А.С. Макаренка у контексті сучасної педагогічної науки і практики: Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (березень 1998 р.). – Суми–Харків–Полтава, 1998. – С. 330-334.
8. Стрельников В. Ю. Технологія ефективного педагогічного спілкування і вибір засобів педагогічного впливу (матеріали до вивчення міні-модуля «Педагогічне спілкування») / В. Ю. Стрельников // Удосконалення педагогічної майстерності в умовах особистісно орієнтованої освіти: Модульний посібник / Автори-упорядники: В.Р.Ільченко, П.І.Матвієнко, Н.І.Білик. – Полтава: ПОІППО, 2003. – 190 с. – С. 118-137.